

Pincode.

Welvaart en groei

12/2/22

Noordhoff Uitgevers

Iedereen leert

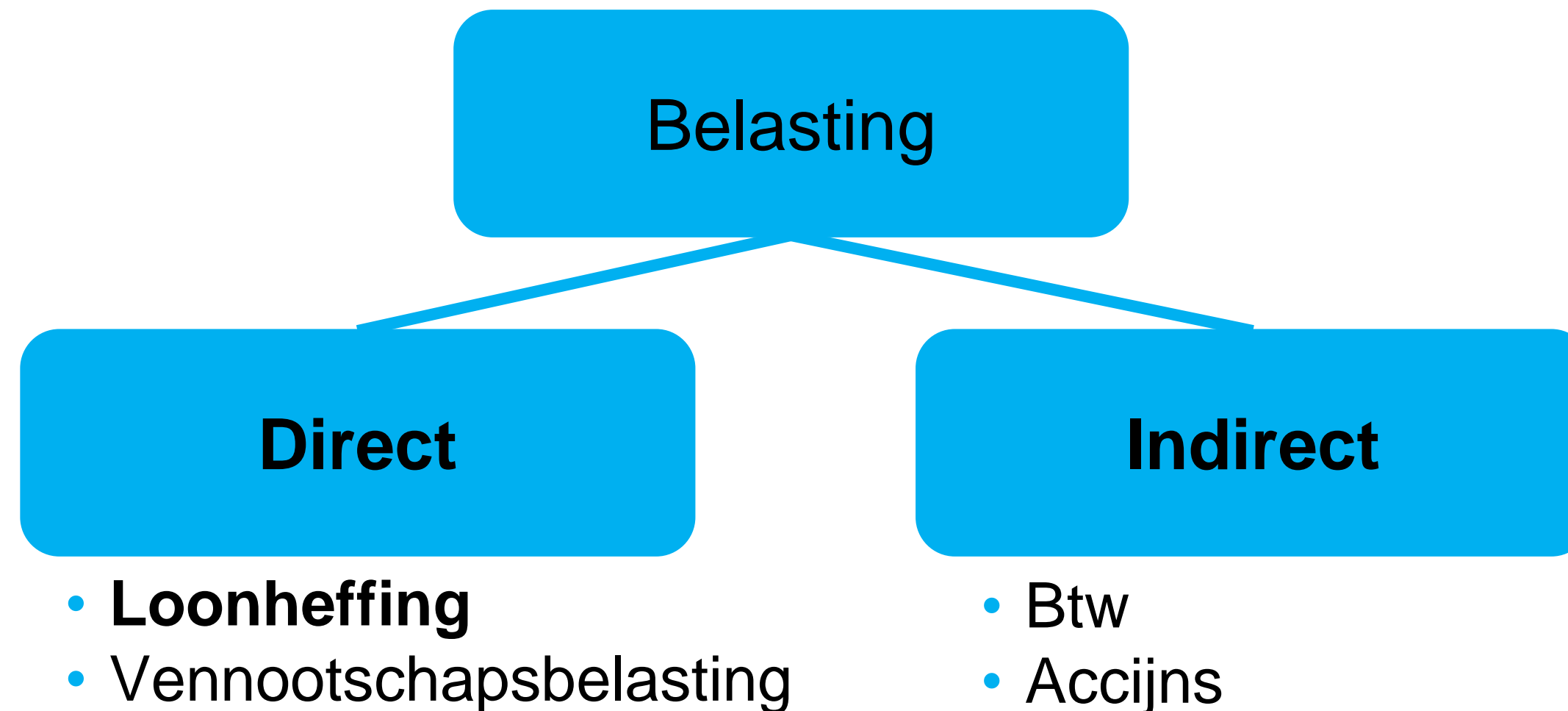
Hoofdstuk 2 | Het verdelen van de welvaart

- 2.1 [Belasting betalen](#)
- 2.2 [Verschillen in inkomens](#)
- 2.3 [Inkomensverschillen in een land](#)
- 2.4 [Verschillen in economische groei](#)

2.1 Belasting betalen

De overheid heeft geld nodig om alle uitgaven te kunnen financieren. Daarom heft de overheid belasting.

Directe belasting:
Belastingen op naam die worden geheven op inkomen, winst en vermogen.

Loonheffing:
Belasting op arbeid, welke bestaat uit loonbelasting en premie volksverzekeringen.

Indirecte belasting:
Kostprijsverhogende belastingen op producten en diensten.

2.1 Belasting betalen

Elk land kiest zijn eigen manier van inkomstenbelasting heffen:

- **Degressief tarief**

Hetzelfde bedrag aan belasting voor iedereen.

Hierdoor daalt de *gemiddelde belastingdruk* als je meer gaat verdienen.

Degressief tarief:
Tarief waarbij hogere inkomens procentueel minder belasting betalen.

Tabel 1 Degressief tarief

Bruto inkomen	Belastingbedrag	Netto inkomen	Gemiddelde belastingdruk
€ 10.000	€ 5.000	€ 5.000	50%
€ 20.000	€ 5.000	€ 15.000	25%
€ 30.000	€ 5.000	€ 25.000	17%
€ 40.000	€ 5.000	€ 35.000	13%
€ 50.000	€ 5.000	€ 45.000	10%

De overheid laat iedereen € 5.000 belasting betalen, ongeacht de hoogte van het inkomen. Iemand met een inkomen van € 10.000 betaalt procentueel meer belasting dan iemand met een inkomen van € 50.000. Dit is een degressief belastingtarief.

2.1 Belasting betalen

Elk land kiest zijn eigen manier van inkomstenbelasting heffen:

- **Proportioneel tarief**

Hetzelfde percentage aan belasting voor iedereen.

Hierdoor blijft de *gemiddelde belastingdruk* gelijk als je meer gaat verdienen.

Proportioneel tarief:
Tarief waarbij iedereen procentueel evenveel belasting betaalt.

Tabel 2 Proportioneel tarief

Bruto inkomen	Belastingtarief	Belastingbedrag	Netto inkomen	Gemiddelde belastingdruk
€ 10.000	25%	€ 2.500	€ 7.500	25%
€ 20.000	25%	€ 5.000	€ 15.000	25%
€ 30.000	25%	€ 7.500	€ 22.500	25%
€ 40.000	25%	€ 10.000	€ 30.000	25%
€ 50.000	25%	€ 12.500	€ 37.500	25%

De overheid laat iedereen 25% belasting betalen. De gemiddelde belasting is bij ieder inkomen 25%. Dit is een proportioneel belastingtarief.

2.1 Belasting betalen

Elk land kiest zijn eigen manier van inkomstenbelasting heffen:

- **Progressief tarief**

Een stijgend percentage aan belasting voor hogere inkomens.

Hierdoor stijgt de *gemiddelde belastingdruk* als je meer gaat verdienen.

Progressief tarief:
Tarief waarbij hogere inkomens procentueel meer belasting betalen.

Tabel 3 Progressief tarief

Bruto inkomen	Belastingtarief	Belastingbedrag	Netto inkomen	Gemiddelde belastingdruk
€ 10.000	10%	€ 1.000	€ 9.000	10%
€ 20.000	20%	€ 4.000	€ 16.000	20%
€ 30.000	25%	€ 7.500	€ 22.500	25%
€ 40.000	30%	€ 12.000	€ 28.000	30%
€ 50.000	40%	€ 20.000	€ 30.000	40%

Dit is het belastingstelsel waar Nederland voor gekozen heeft.

2.1 Belasting betalen

Nederland heeft een *progressief* belastingstelsel.

Lage inkomens betalen een lager belastingpercentage en hebben recht op toeslagen (= **negatieve inkomstenbelasting**).

Via inkomensschijven stijgt het belastingpercentage dat je moet betalen naarmate je meer verdient:

Negatieve inkomstenbelasting:
Subsidie van de overheid om een bepaald minimum-inkomen na belastingheffing te garanderen.

Schijf	Belastbaar inkomen	Percentage
1	tot € 68.508	37,10%
2	vanaf € 68.508	49,50%

2.1 Belasting betalen

Elke Nederlander heeft recht op **heffingskortingen**. Door aftrekposten betalen we over een lager inkomen belasting en door heffingskortingen betalen we minder belasting.

Omdat het een vast bedrag is, hebben lage inkomens hier procentueel het meeste profijt van.

Door de inkomstenschijven stijgt het **marginale tarief** als je extra inkomen krijgt.

Heffingskorting:
Vrijstelling voor een verschuldigd belastingbedrag.

Marginaal tarief:
Het tarief dat van toepassing is op het extra inkomen dat een belastingbetaler verdient.

2.1 Belasting betalen

Een *progressief* belastingstelsel heeft als doel de inkomens te **nivelleren**.

Een *degressief* belastingstelsel beoogt het tegenovergestelde en **denivelleert**.

Nivelleren:

Procentuele inkomensverschillen tussen hoge en lage inkomens kleiner maken.

Denivelleren:

Procentuele inkomensverschillen tussen hoge en lage inkomens groter maken.

2.2 Verschillen in inkomens

Niet iedereen verdient evenveel.

Inkomensverschillen ontstaan vaak door verschillen in:

- Kennis
- Kunde
- Ervaring

De mate van inkomensongelijkheid kun je laten zien met een **Lorenzcurve**.

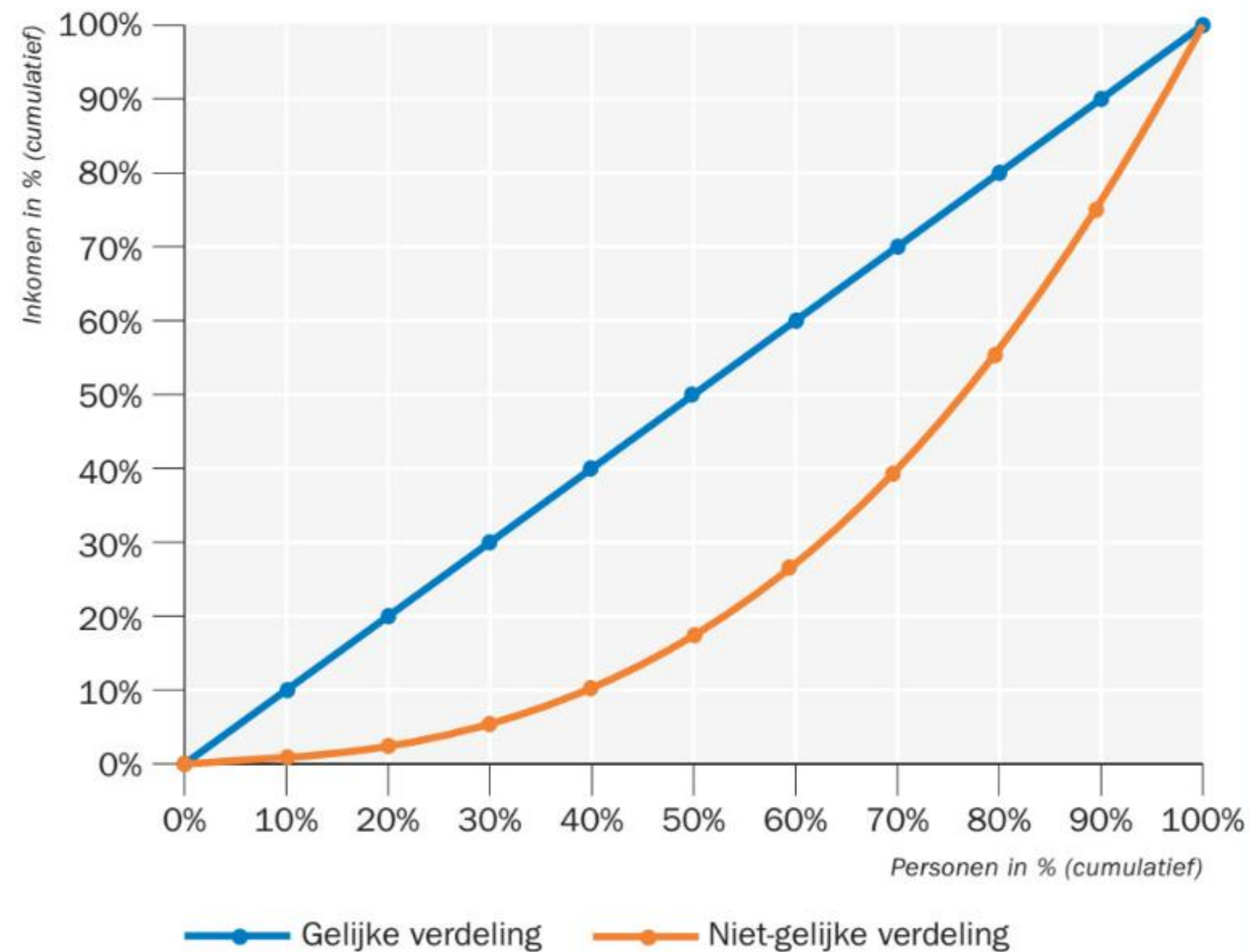
Inkomensverschillen:
Verschillen in inkomen tussen mensen.

Lorenzcurve:
Grafische weergave van de (primaire of secundaire) inkomensverdeling in een land.

2.2 Verschillen in inkomens

De Lorenzcurve ziet er als volgt uit:

Figuur 3 Voorbeeld Lorenzcurve

2.2 Verschillen in inkomens

Om de Lorenzcurve te kunnen tekenen, moet de bevolking eerst worden opgedeeld in groepen.

Dit kan op meerdere manieren, zoals:

- **Percentielen**
100 groepen van elk 1% van de bevolking
- **Decielen**
10 groepen van elk 10% van de bevolking
- **Kwintielen**
5 groepen van elk 20% van de bevolking

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Gegeven de volgende inkomensverdeling

Gemiddeld inkomen in €	18.000	22.000	16.000	26.000	14.000	30.000	40.000	70.000	100.000	140.000
Aantal personen	240.000	200.000	200.000	140.000	120.000	100.000	60.000	20.000	8.000	2.000

Stap 1 Maak een tabel met zes kolommen.

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Gegeven de volgende inkomensverdeling

Gemiddeld inkomen in €	18.000	22.000	16.000	26.000	14.000	30.000	40.000	70.000	100.000	140.000
Aantal personen	240.000	200.000	200.000	140.000	120.000	100.000	60.000	20.000	8.000	2.000

Stap 2 Deel personen naar inkomensgroepen in. Plaats op volgorde van laag naar hoog.

Aantal personen per inkomensgroep	Inkomen per inkomensgroep (miljoen €)				
120.000	1.680				
200.000	3.200				
240.000	4.320				
200.000	4.400				
140.000	3.640				
100.000	3.000				
60.000	2.400				
20.000	1.400				
8.000	800				
2.000	280				

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Gegeven de volgende inkomensverdeling

Gemiddeld inkomen in €	18.000	22.000	16.000	26.000	14.000	30.000	40.000	70.000	100.000	140.000
Aantal personen	240.000	200.000	200.000	140.000	120.000	100.000	60.000	20.000	8.000	2.000

Stap 3 Reken het totale inkomen per inkomensgroep uit.

Aantal personen per inkomensgroep	Inkomen per inkomensgroep (miljoen €)				
120.000	1.680				
200.000	3.200				
240.000	4.320				
200.000	4.400				
140.000	3.640				
100.000	3.000				
60.000	2.400				
20.000	1.400				
8.000	800				
2.000 +	280 +				
1.090.000	25.120				

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Gegeven de volgende inkomensverdeling

Gemiddeld inkomen in €	18.000	22.000	16.000	26.000	14.000	30.000	40.000	70.000	100.000	140.000
Aantal personen	240.000	200.000	200.000	140.000	120.000	100.000	60.000	20.000	8.000	2.000

Stap 4 Reken uit hoeveel procent het aantal personen in een inkomensgroep is van het totaal aantal personen met een inkomen.

Aantal personen per inkomensgroep	Inkomen per inkomensgroep (miljoen €)	% Personen van het totaal
120.000	1.680	11,0%
200.000	3.200	18,3%
240.000	4.320	22,0%
200.000	4.400	18,3%
140.000	3.640	12,8%
100.000	3.000	9,2%
60.000	2.400	5,5%
20.000	1.400	1,8%
8.000	800	0,7%
2.000	280	0,2%
1.090.000	25.120	100%*

$$\frac{120.000}{1.090.000} \times 100\% = 11\%$$

$$\frac{60.000}{1.090.000} \times 100\% = 5,5\%$$

**Door afrondingsverschillen komt het totaal soms niet precies op 100% uit.*

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Gegeven de volgende inkomensverdeling

Gemiddeld inkomen in €	18.000	22.000	16.000	26.000	14.000	30.000	40.000	70.000	100.000	140.000
Aantal personen	240.000	200.000	200.000	140.000	120.000	100.000	60.000	20.000	8.000	2.000

Stap 5 Reken uit hoeveel procent het totale inkomen per inkomensgroep is van het totale inkomen.

Aantal personen per inkomensgroep	Inkomen per inkomensgroep (miljoen €)	% personen van het totaal	% inkomen van het totaal
120.000	1.680	11,0%	6,7%
200.000	3.200	18,3%	12,7%
240.000	4.320	22,0%	17,2%
200.000	4.400	18,3%	17,5%
140.000	3.640	12,8%	14,5%
100.000	3.000	9,2%	11,9%
60.000	2.400	5,5%	9,6%
20.000	1.400	1,8%	5,6%
8.000	800	0,7%	3,2%
2.000 +	280 +	0,2% +	1,1% +
1.090.000	25.120	100%	100%

$$\frac{3.200}{25.120} \times 100\% = 12,7\%$$

$$\frac{2.400}{25.120} \times 100\% = 9,6\%$$

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Gegeven de volgende inkomensverdeling

Gemiddeld inkomen in €	18.000	22.000	16.000	26.000	14.000	30.000	40.000	70.000	100.000	140.000
Aantal personen	240.000	200.000	200.000	140.000	120.000	100.000	60.000	20.000	8.000	2.000

Stap 6 Cumuleer de kolom ‘% personen van het totaal’

Stap 2 Aantal personen per inkomensgroep	Stap 3 Inkomen per inkomensgroep (miljoen €)	Stap 4 % personen van het totaal	Stap 5 % inkomen van het totaal	Stap 6 Gecumuleerd % personen	
120.000	1.680	11,0%	6,7%	11,0%	$11,0\% + 18,3\% + 22,0\% = 51,3\%$
200.000	3.200	18,3%	12,7%	29,3%	
240.000	4.320	22,0%	17,2%	51,3%	
200.000	4.400	18,3%	17,5%	69,6%	$98,9\% + 0,7\% = 99,6\%$
140.000	3.640	12,8%	14,5%	82,4%	
100.000	3.000	9,2%	11,9%	91,6%	
60.000	2.400	5,5%	9,6%	97,1%	
20.000	1.400	1,8%	5,6%	98,9%	
8.000	800	0,7%	3,2%	99,6%	
2.000 +	280 +	0,2% +	1,1% +	99,8%	
1.090.000	25.120	100%	100%		

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Stap 7 Cumuleer de kolom ‘% inkomen van het totaal’

$$6,7\% + 12,7\% = 19,4\%$$

$$68,6\% + 11,9\% = 80,5\%$$

Stap 2 Aantal personen per inkomensgroep	Stap 3 Inkomen per inkomensgroep (miljoen €)	Stap 4 % personen van het totaal	Stap 5 % inkomen van het totaal	Stap 6 Gecumuleerd % personen	Stap 7 Gecumuleerd % inkomen
120.000	1.680	11,0%	6,7%	11,0%	6,7%
200.000	3.200	18,3%	12,7%	29,3%	19,4%
240.000	4.320	22,0%	17,2%	51,3%	36,6%
200.000	4.400	18,3%	17,5%	69,6%	54,1%
140.000	3.640	12,8%	14,5%	82,4%	68,6%
100.000	3.000	9,2%	11,9%	91,6%	80,5%
60.000	2.400	5,5%	9,6%	97,1%	90,1%
20.000	1.400	1,8%	5,6%	98,9%	95,7%
8.000	800	0,7%	3,2%	99,6%	98,9%
2.000 +	280 +	0,2% +	1,1% +	99,8%	100%
1.090.000	25.120	100%	100%		

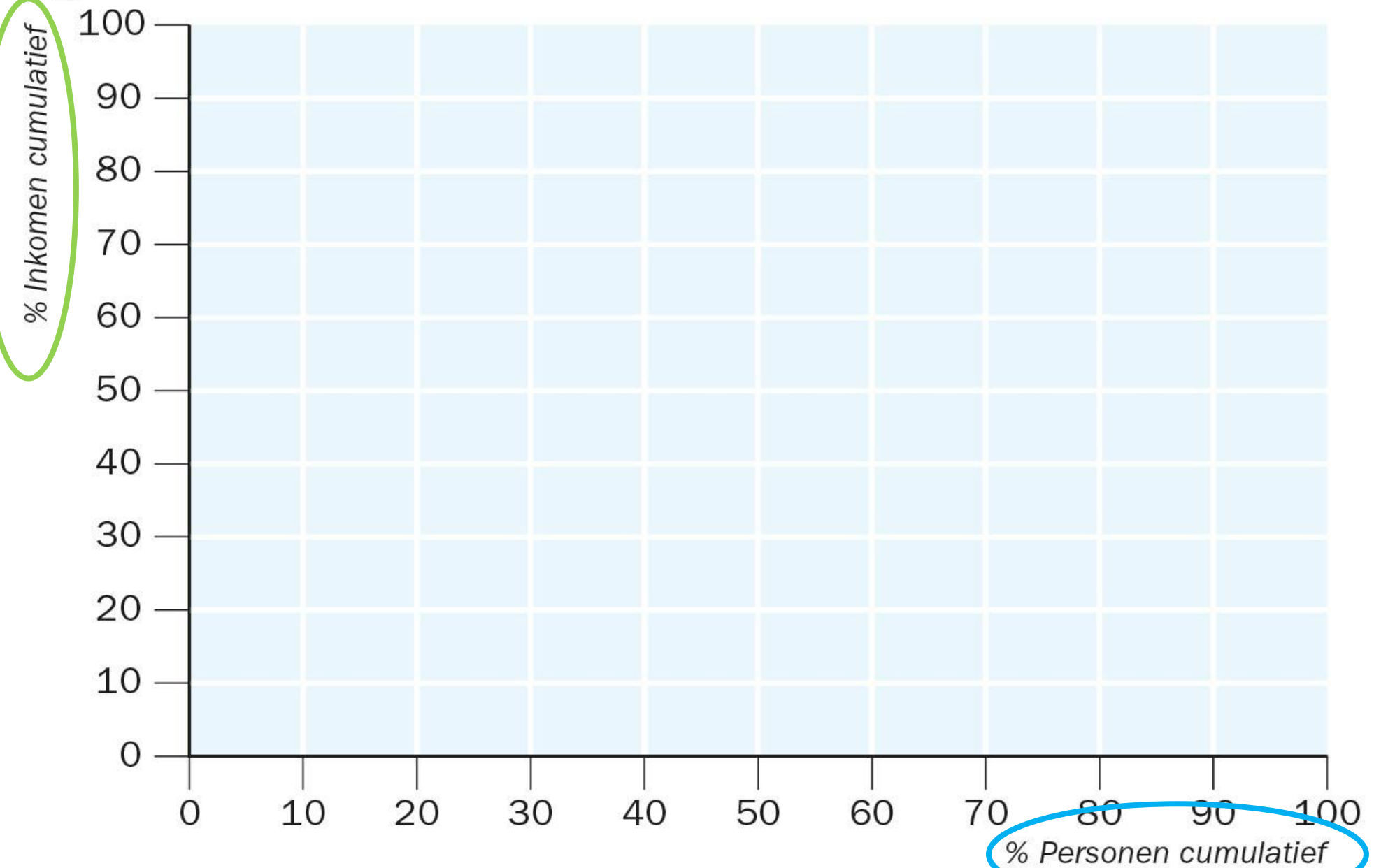
2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Stap 8 Benoem de assen in de grafiek.

Stap 5 % inkomen van het totaal	Stap 6 Gecumuleerd % personen	Stap 7 Gecumuleerd % inkomen
6,7%	11,0%	6,7%
12,7%	29,3%	19,4%
17,2%	51,3%	36,6%
17,5%	69,6%	54,1%
14,5%	82,4%	68,6%
11,9%	91,6%	80,5%
9,6%	97,1%	90,1%
5,6%	98,9%	95,7%
3,2%	99,6%	98,9%
1,1% +	99,8%	100%
100%		

Figuur 2 Lorenzcurve

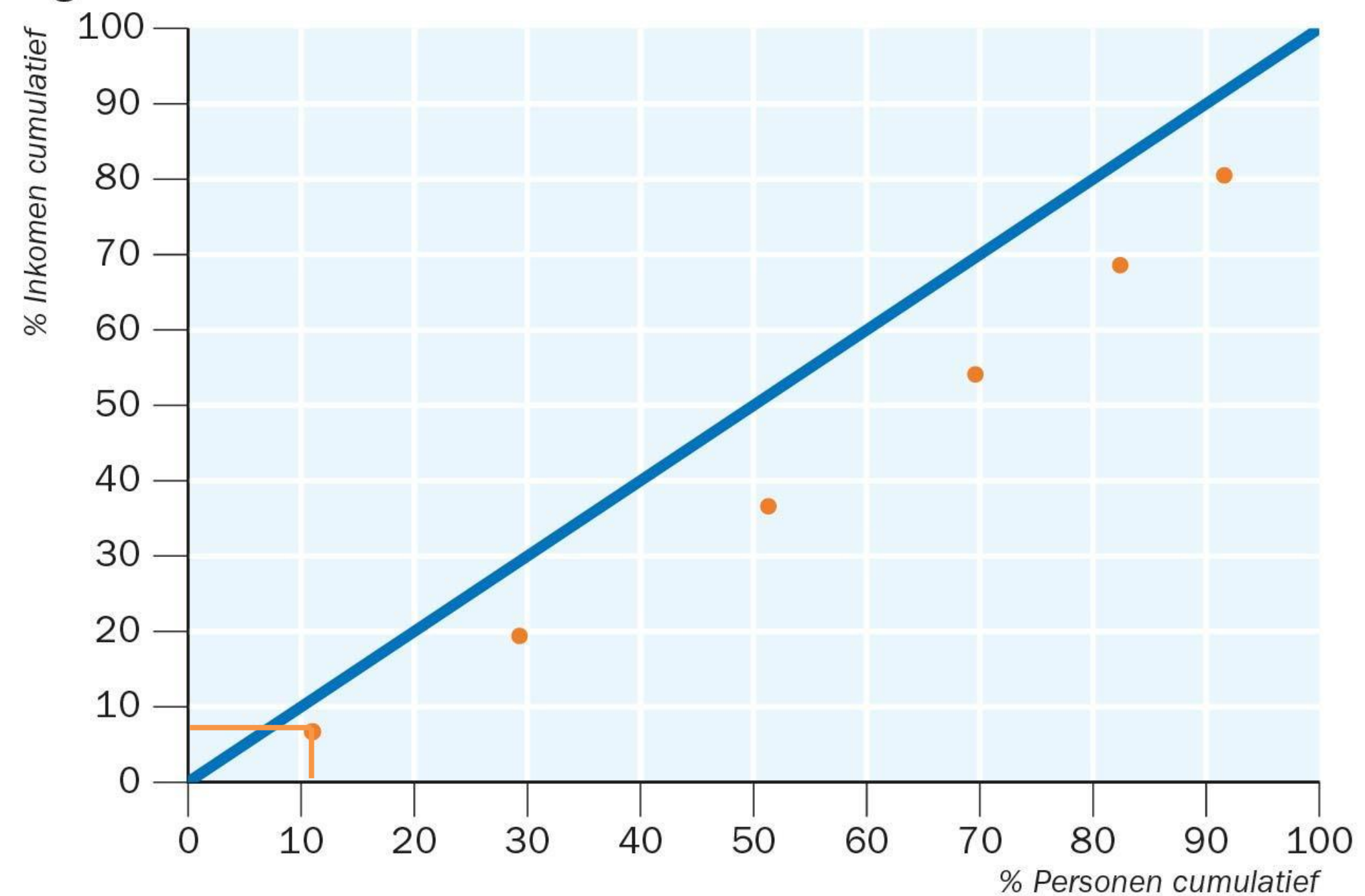
2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Stap 9 Combineer de uitkomsten van stap 6 en 7 en zet ze in de grafiek.

Stap 5 % inkomen van het totaal	Stap 6 Gecumuleerd % personen	Stap 7 Gecumuleerd % inkomen
6,7%	11,0%	6,7%
12,7%	29,3%	19,4%
17,2%	51,3%	36,6%
17,5%	69,6%	54,1%
14,5%	82,4%	68,6%
11,9%	91,6%	80,5%
9,6%	97,1%	90,1%
5,6%	98,9%	95,7%
3,2%	99,6%	98,9%
1,1% +	99,8%	100%
100%		

Figuur 2 Lorenzcurve

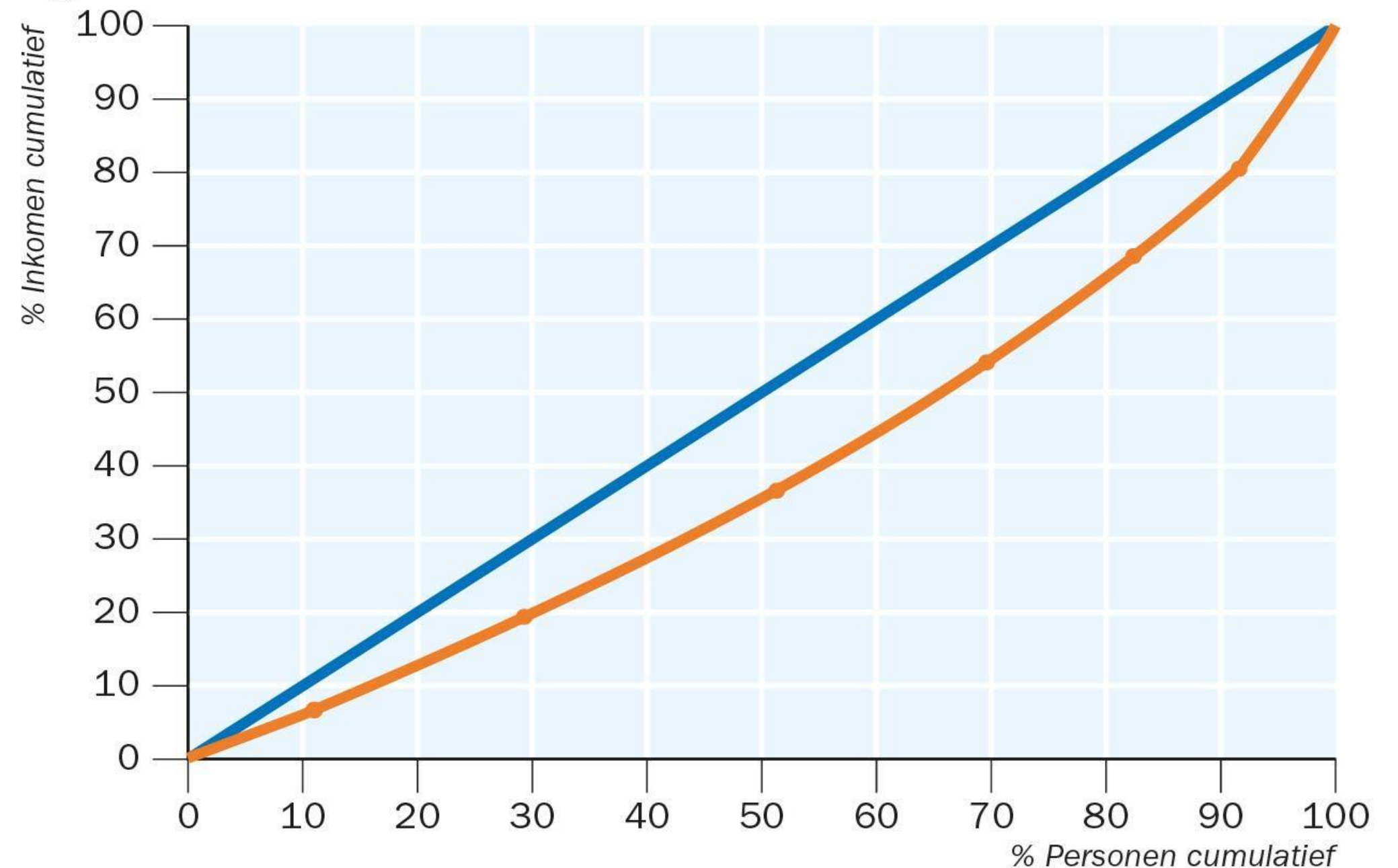
2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Stap 10 Verbind alle punten tot één lijn.

Stap 5 % inkomen van het totaal	Stap 6 Gecumuleerd % personen	Stap 7 Gecumuleerd % inkomen
6,7%	11,0%	6,7%
12,7%	29,3%	19,4%
17,2%	51,3%	36,6%
17,5%	69,6%	54,1%
14,5%	82,4%	68,6%
11,9%	91,6%	80,5%
9,6%	97,1%	90,1%
5,6%	98,9%	95,7%
3,2%	99,6%	98,9%
1,1% +	99,8%	100%
100%		

Figuur 2 Lorenzcurve

2.2 Verschillen in inkomens

Er zijn een paar gouden regels om te onthouden als je de Lorenzcurve tekent:

- De curve mag nooit boven de diagonaal liggen.
- Percentages op zowel de horizontale als de verticale as zijn cumulatief.
- Hoe ‘boller’ de curve (hoe verder deze aflight van de diagonaal), hoe ongelijker de procentuele inkomensverdeling in een land.
- Hoe dichterbij de curve bij de diagonaal ligt, hoe gelijkere de inkomensprocentueel zijn verdeeld.

2.2 Verschillen in inkomens

Een Lorenzcurve kun je van zowel de **primaire** als de **secundaire** inkomensverdeling maken.

Door het progressieve belastingstelsel in Nederland, ligt de secundaire inkomensverdeling *dichter* bij de diagonaal.

Primaire inkomensverdeling:
Inkomensverschillen vóór overheids-ingrijpen.

Secundaire inkomensverdeling:
Inkomensverschillen na overheids-ingrijpen.

2.3 Inkomensverschillen in een land

Je primaire inkomen wordt bepaald door de kwaliteit en kwantiteit van productiefactoren die je ter beschikking hebt.

Beloning van productiefactoren	
Productiefactor	Beloning (primaire inkomens)
Arbeid	Loon
Kapitaal	Rente
Natuur	Pacht
Ondernemerschap	Winst

Toegerekend loon van zelfstandigen:
Het gemiddelde loon voor een zelfstandige, zoals door het CBS berekend wordt.

Naast loon voor werknemers als beloning voor hun arbeid hebben zelfstandigen ook een soort loon voor hun arbeid. Het is het lastig te bepalen welk deel van het zelfstandigeninkomen *loon* is en welk deel *winst*.

Daarom gebruikt het CBS het begrip **'toegerekend loon van zelfstandigen'**.

2.3 Inkomensverschillen in een land

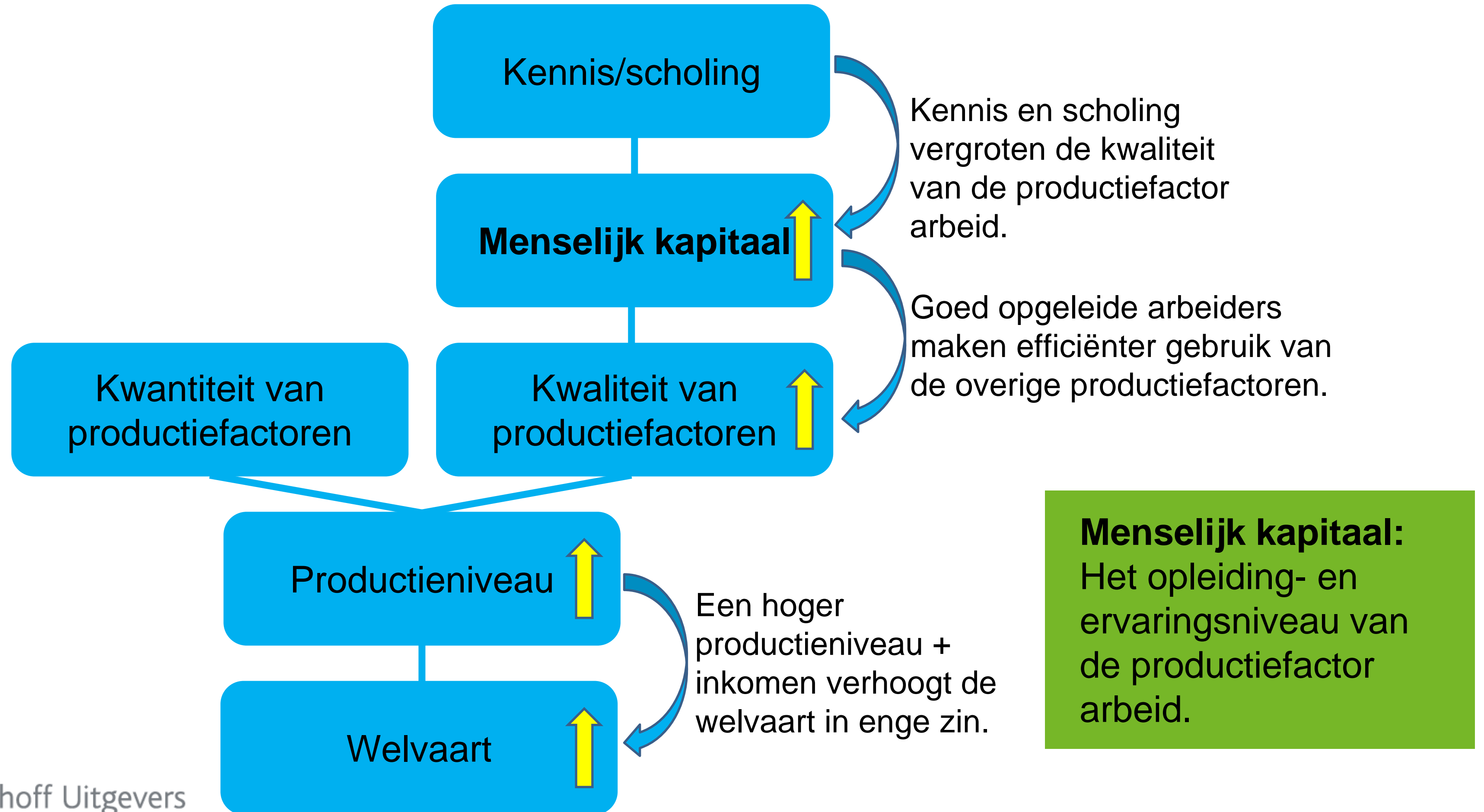
Beloning van productiefactoren	
Productiefactor	Beloning (primaire inkomens)
Arbeid	Loon
Kapitaal	Rente
Natuur	Pacht
Ondernemerschap	Winst

Netto Binnenlands Inkomen

Categoriale inkomensverdeling:
Hoe de verdeling is over de verschillende beloningen voor de productiefactoren.

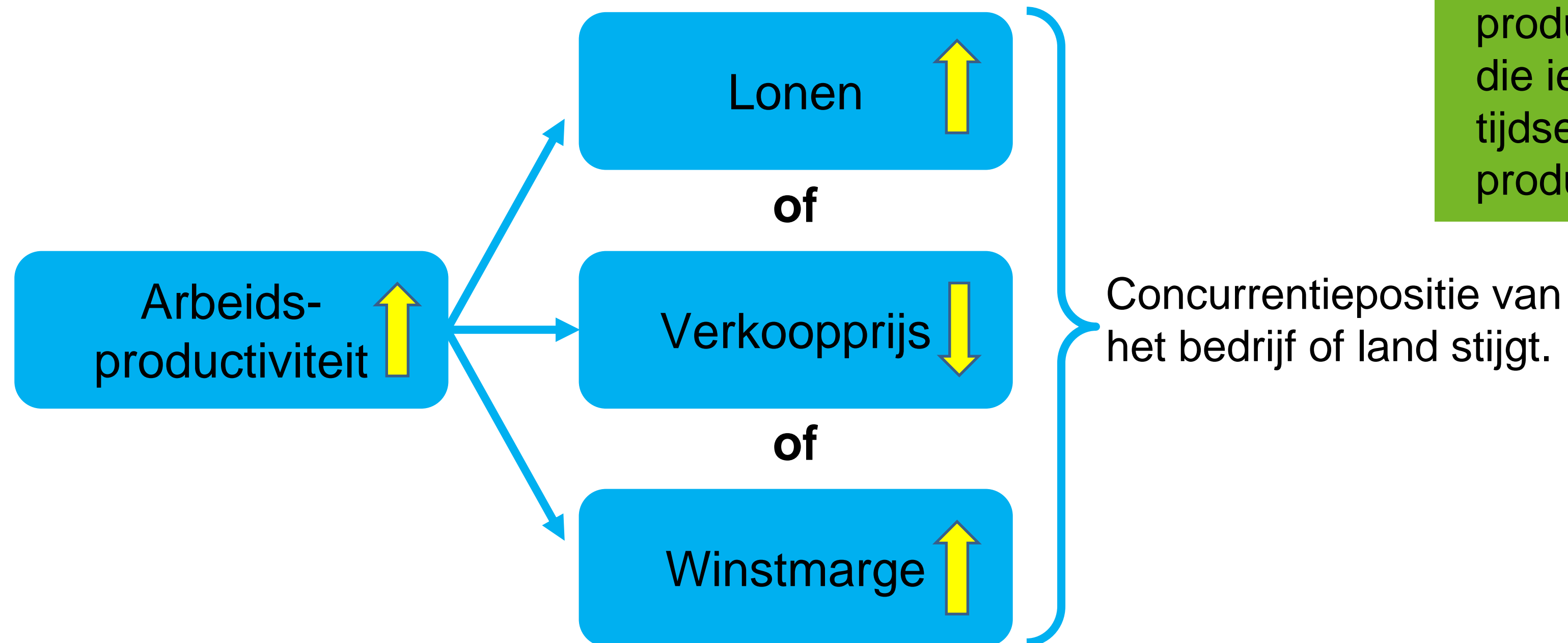
De **categoriale inkomensverdeling** laat de verhouding tussen de primaire inkomens zien.

2.3 Inkomensverschillen in een land

2.3 Inkomensverschillen in een land

Hoge kwaliteit van productiefactoren zorgt voor een hoge **arbeidsproductiviteit**.

Arbeidsproductiviteit:
De hoeveelheid producten of diensten die iemand per tijdseenheid kan produceren.

2.3 Inkomensverschillen in een land

Hoe kan je de **productiviteit** van de productiefactoren verhogen?

- Door **onderzoek en ontwikkeling** (research & development) dat leidt tot **innovatie**.
- Door goed onderwijs waardoor mensen kennis en vaardigheden ontwikkelen (menselijk kapitaal).
- **Openheid van buitenlandse handel** waardoor de concurrentie wordt gestimuleerd.

Onderzoek en ontwikkeling:

Ligt aan de basis van innovatie.

Innovatie:

Succesvol ontwikkelen en introduceren van nieuwe producten en productieprocessen.

Openheid van buitenlandse handel:

Concurrentie zorgt weer voor innovatie en verbetering.

2.3 Inkomensverschillen in een land

Hoe kan je de **productiviteit** van de productiefactoren verhogen? (vervolg)

- Goed functionerende **institutes**. Instituties zijn door mensen bedachte regels die hun gedrag bepalen. Op economisch, sociaal en politiek gebied.
- Algemeen: een goede infrastructuur, een goed milieu, een goede geografische ligging en politieke stabiliteit kunnen de productiviteit verhogen.

Institutes:

Formele regels zoals wetten maar ook informele regels zoals gezamenlijke gewoonten.

Institutes belangrijk voor de productiviteit:

Goed functionerende overheid en politiek, regels voor het mededingingsbeleid en goed functionerende rechtsstaat.

2.4 Verschillen in economische groei

De economie van een land kun je indelen in vier sectoren:

Sector		Voorbeelden van bedrijven
Agrarische	Primaire	Bloementelers, akkerbouwbedrijven, visserij
Industriële	Secundaire	Energie- en bouwbedrijven
Commerciële diensten	Tertiaire	Makelaars
Niet-commerciële diensten	Quartaire	Ziekenhuizen, politie, brandweer

Primaire sector:
Haalt grondstoffen uit de natuur.

Secundaire sector:
Verwerkt grondstoffen tot eindproducten.

Tertiaire sector:
Verleent diensten en streeft naar winst.

Quartaire sector:
Verleent diensten en streeft niet naar winst.

2.4 Verschillen in economische groei

Deze sectoren vormen de structuur van een economie.

Als het belang van de ene sector verandert ten opzichte van de andere sector, spreek je van **structuurontwikkeling**.

Welvaartsverschillen in de wereld zijn deels te verklaren door verschillen in structuurontwikkeling.

Een slecht ontwikkelde structuur belemmert de welvaart.

Structuurontwikkeling:
De verandering van het onderling belang van de vier sectoren in de economie.

2.4 Verschillen in economische groei

Welvaartverschillen tussen landen zijn niet statisch. Er zijn opkomende economieën, soms is er stagnatie of achteruitgang.

Er kan sprake zijn van:

- **Divergentie**
- **Convergentie**

Divergentie:

Welvaartsverschillen tussen landen worden steeds groter.

Convergentie:

Welvaartsverschillen tussen landen worden steeds kleiner.

Economieën krijgen steeds meer dezelfde kenmerken.

2.4 Verschillen in economische groei

Vrijhandel is een manier om welvaart van landen te laten stijgen.

Vrijhandel komt in het geding door **protectionisme**, bedoeld om de binnenlandse economie te beschermen.

Vrijhandel:
Internationale handel
zonder
handelsbelemmeringen.

Protectionisme:
Het beschermen van de
eigen economie tegen
buitenlandse
concurrentie.

2.4 Verschillen in economische groei

Protectionisme komt voor in verschillende vormen:

- **Invoerrechten**
- **Contingentering** / invoerquotum
- (Export-)subsidies
- Importverbod
- **Dumping**
- Wet- en regelgeving
- **Infant industry**

Invoerrechten:

Belasting op geïmporteerde producten.

Contingentering:

Beperking van de invoerhoeveelheid.

Dumping: Het exporteren van goederen tegen een veel lagere prijs dan in eigen land.

Infant industry:

Een startende industrie beschermen tegen buitenlandse concurrentie.